הִלְכוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת סִימָן קנה

קנה לַיְלָךְ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א טור מִמִּשְׁמְעוּת גְּמָרָא דְּשַׁבָּת ל״א (ע״א).

א א[אַחַר שֶׁיָּצָא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, (א) יֵלֵךְ (פ) [א] לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, (ב) * וְיִקְבַּע * עֵת (ג) לִלְמֹד, וְצָרִיךְ שֶׁאוֹתוֹ עֵת יִהְיֶה קָבוּעַ (ד) שֶׁלֹּא יַעֲבִירֶנּוּ אַף אִם הוּא סָבוּר (ה) לְהַרְוִיחַ הַרְבֵּה. הַגָּהוֹת: וְאַף מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִלְמֹד (ו) יֵלֵךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְשָׁכַר הֲלִיכָה בְּיָדוֹ, (ז) אוֹ יִקְבַּע לוֹ מָקוֹם (ח) וְיִלְמַד (ט) מְעַט בְּמַה שֶּׁיּוֹדֵעַ (י) וְיַחְשֹׁב בְּעִנְיָנָיו וְיִכָּנֵס בְּלִבּוֹ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] **לְבֵית הַמִּדְרָשׁ.** עַיִן בָּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בִּרְכֵי יוֹסֵף (סק״א) בְּשֵׁם מַר זְקֵנוֹ הָרַב, דַּן אֶת הַדַּיָּן בְּלֹא נְטִילַת שָׂכָר עוֹלָה לְקַבִּיעַת עִתִּים, אֲבָל בְּשָׂכָר וְכֵן מְלַמֵּד תִּינוֹקוֹת בְּשָׂכָר אֵינוֹ עוֹלֶה. וְעַיִן שָׁם שֶׁמְּפַקֵּפֵק הַלּוֹמֵד בִּישִׁיבָה בְּעֵת קְבוּעַ וּמְקַבֵּל פְּרָס, אִם עוֹלֶה. וְעַיִן שָׁם שֶׁמַּה

בַּאֵר הֵיטֵב

א (פ) **לְבֵית הַמִּדְרָשׁ.** וְאִם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת דָּבָר נָחוּץ, יִלְמֹד פָּסוּק אֶחָד אוֹ הֲלָכָה אַחַת. (עוֹלַת תָּמִיד) [עַמֶּק הַבְּרָכָה (לימוד אחר התפילה אות מב)]. וְהַמְּנַהֵג בְּכָל מָקוֹם שֶׁקּוֹבְעִים לִלְמֹד אַחַר הַתְּפִלָּה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְאוֹמְרִים קַדִּישׁ דְּרַבָּנָן, וְאֵין חִלּוּק בֵּין

בֵּאוּר הֲלָכָה

א * **וְיִקְבַּע וְכוּ׳. וְהִנֵּה עָצֹם הַלִּמּוּד אַף שֶׁכְּשֶׁהוּא לוֹמֵד בְּיִחִידִי הוּא גַּם כֵּן מְקוֹם מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל תַּלְמוּד תּוֹרָה, מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה מִצְוָה לְהַדֵּר כָּל מַה שֶּׁיְּכוֹל לִלְמֹד בַּחֲבוּרָה** שֶׁעַל יְדֵי זֶה יֵשׁ כְּבוֹד שָׁמַיִם יוֹתֵר, וְכֵן אִמְרוּ חַז״ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת ׳קֶרֶב עַם הַדְּרַת מַלְכָּךְ׳. וּכְבָר אִמְרוּ חַז״ל [בְּרָכוֹת ו׳ (ע״א)] שֶׁיֵּשׁ נִפְקָא מִינָּהּ בֵּין מִי שֶׁלּוֹמֵד בְּיִחִידִי, דְּאַף שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹבֵעַ לוֹ שָׂכָר עַל זֶה מִכָּל מָקוֹם לֹא מִכָּתֶבֶן מַלֵּיהּ בְּסַפָּר הַזִּכָּרוֹנוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁלּוֹמֵד שֶׁלֹּא בְּיִחִידִי נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם בְּכָתוּב (מלאכי ג טז) ׳אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ה׳ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְגוֹ׳ וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי ה׳ וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ׳, **וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁלּוֹמְדִים בְּעֲשָׂרָה יַחַד דְּאָז קָדְמָה שְׁכִינָה וְאָתְיָא** כִּדְכְתִיב (תהלים פב א) ׳אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל׳, וְגַם אִמְרוּ חַז״ל (ברכות סג:) אֵין הַתּוֹרָה נִקְנֵית אֶלָּא בְּחַבְרוּתָה. עוֹד אִמְרוּ חַז״ל [בְּרָכוֹת ס״ג (ע״ב)] עַל הַפָּסוּק (דברים כז ט) ׳הַסְכֵּת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל׳ וְגוֹ׳ עֲשׂוּ כְּתוֹת כְּתוֹת וְעִסְקוּ בַּתּוֹרָה. גַּם עַל יְדֵי זֶה נוֹשָׁא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פָּנִים לְיִשְׂרָאֵל, כִּדְאִיתָא בְּתַנָּא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ (זוטא) פֶּרֶק כ״ג תְּשׁוּבַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמִדַּת הַדִּין שֶׁשּׁוֹאֶלֶת לְפָנָיו לָמָּה הוּא נוֹשֵׂא פָּנָיו לְיִשְׂרָאֵל וְהָלֹא כְּתִיב (דברים י יז) ׳הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים׳ וְהַשִּׁיב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵיךְ לֹא אֶשָּׂא פָּנִים לְיִשְׂרָאֵל וְכוּ׳, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁהֵן מְלַמְּדִים אֶת הַתּוֹרָה וְיוֹשְׁבִים אֲגֻדּוֹת אֲגֻדּוֹת וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, עַיֵּן שָׁם. **וְכֵן הַמִּנְהָג כְּהַיּוֹם בְּכָל קְהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁקּוֹבְעִים לִלְמֹד בַּחֲבוּרָה אַחַר הַתְּפִלָּה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְאוֹמְרִים קַדִּישׁ דְּרַבָּנָן. וְאֵין אוֹמְרִים קַדִּישׁ דְּרַבָּנָן אֶלָּא עַל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה וְלֹא עַל פְּסוּקִים וְכֵן עַל דִּבְרֵי אַגָּדָה אוֹמְרִים קַדִּישׁ דְּרַבָּנָן** [אַחֲרוֹנִים]. **עוֹד כָּתְבוּ דִּלְעִנְיַן אֲמִירַת הַקַּדִּישׁ אֵין מַעֲבִיר שֶׁיִּלְמְדוּ דַּוְקָא בַּעֲשָׂרָה, דַּאֲפִלּוּ אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם שֶׁלָּמְדוּ יוּכְלוּ לוֹמַר קַדִּישׁ רַק שֶׁיִּהְיוּ עֲשָׂרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְגַם דַּאֲפִלּוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁלֹּא לְמַד יוּכַל לוֹמַר הַקַּדִּישׁ:**

* **עֵת לִלְמֹד.** בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רמ״ו סָעִיף א׳ **מִבְּאֵר דְּצָרִיךְ אָדָם לִקְבֹּעַ עֵת לְתַלְמוּד תּוֹרָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וְעַל כֵּן מִן הַנָּכוֹן שֶׁמִּלִּבּוֹ קְבִיעוּת שֶׁאַחַר**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **יֵלֵךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ.** דְּאִיתָא בִּגְמָרָא (ברכות סד.) הַיּוֹצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת וְנִכְנָס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, זוֹכֶה וּמְקַבֵּל פְּנֵי הַשְּׁכִינָה שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פד ח) ׳יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל חָיִל יֵרָאֶה אֶל אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן׳. וְהִנֵּה בִּזְמַנָּם הָיָה הַבַּיִת הַכְּנֶסֶת מְיֻחָד לִתְפִלָּה וּבֵית הַמִּדְרָשׁ מְיֻחָד לְתוֹרָה לְחוּד וְהָיָה דַּרְכָּם לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְאַף בִּזְמַנֵּנוּ שֶׁמִּתְפַּלְּלִים בְּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, מִכָּל מָקוֹם שַׁיָּךְ גַּם כֵּן דָּבָר זֶה דְּאַחַר הַתְּפִלָּה יֵלֵךְ לְהִתְחַבֵּר עִם הָאֲנָשִׁים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּמִשְׁנָיוֹת וְכַדּוֹמֶה, וְנֶאֱמַר עָלָיו הַכָּתוּב ׳יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל חָיִל׳ וְגוֹ׳:

(ב) וְיִקְבַּע. דְּאִיתָא בִּגְמָרָא (שבת לא.) כְּשֶׁמַּכְנִיסִין אָדָם לְדִין שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ קָבַעְתָּ עִתִּים לַתּוֹרָה. וְטוֹב שֶׁיִּקְבַּע הָעֵת מִיָּד אַחַר הַתְּפִלָּה מִשּׁוּם ׳יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל חָיִל׳ וְכַנַּ״ל, וְגַם דְּאִם יֵלֵךְ מִקֹּדֶם לַעֲסָקָיו חֲיִישִׁינַן שֶׁמָּא יִמָּשֵׁךְ וְיִתְבַּטֵּל קְבִיעוּתוֹ [פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״א)]:

(ג) לִלְמֹד. חַיָּב אָדָם לִלְמֹד בְּכָל יוֹם תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב שֶׁהוּא תַּנַ״ךְ וּמִשְׁנָה וּגְמָרָא וּפוֹסְקִים, וּבְעַלֵי בָּתִּים שֶׁאֵינָם לוֹמְדִים רַק שֶׁלֹּשׁ אוֹ אַרְבַּע שָׁעוֹת בַּיּוֹם, לֹא יִלְמְדוּ בַּגְּמָרָא לְחוּד דְּבָזֶה אֵינוֹ יוֹצֵא, אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁיִּלְמַד דַּוְקָא גַּם סִפְרֵי פוֹסְקִים כָּל אֶחָד כְּפִי הַשָּׂגָתוֹ [שֻׁלְחָן עָרוּךְ יוֹרֶה דֵּעָה (סי׳ רמו ס״ד) וְשַׁ״ךְ (סק״ה) שָׁם]: **(ד) שֶׁלֹּא יַעֲבִירֶנּוּ.** דְּעִקַּר מִצְוַת תַּלְמוּד תּוֹרָה אֵין לָהּ שִׁעוּר (פ) וְחִיּוּבָהּ הוּא כָּל הַיּוֹם כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ פְּנַאי וּכְדִכְתִיב (יהושע א ח) ׳לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ׳ וְגוֹ׳, וּכְשֶׁיֵּשׁ לוֹ פְּנַאי וְהוּא מְבַטֵּל מִלִּמּוּד תּוֹרָה מֵרְצוֹנוֹ, הוּא קָרוֹב לְמַה שֶּׁאָמְרוּ חַז״ל [סַנְהֶדְרִין צ״ט (ע״א)] עַל הַפָּסוּק (במדבר טו לא) ׳כִּי דְבַר ה׳ בָּזָה׳ זֶה שֶׁאָפְשָׁר לוֹ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וְאֵינוֹ עוֹסֵק. וְאָמְרוּ חַז״ל [יְרוּשַׁלְמִי סוֹף פֶּרֶק ט׳ דִּבְרָכוֹת (ה״ה)] רַבִּי חִלְקִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי סִימוֹן הָעוֹשֶׂה תּוֹרָתוֹ עִתִּים, [רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ לוֹמֵד אֶלָּא בְּעִתּוֹת מְיֻחָדוֹת אַף שֶׁיֵּשׁ לוֹ פְּנַאי לִלְמֹד יוֹתֵר] הֲרֵי זֶה מֵפֵר בְּרִית, וְלֵיכָא זֶה מִן הַכָּתוּב (תהלים קיט קכו) ׳עֵת לַעֲשׂוֹת לַה׳ הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ׳ [וְעַיֵּן שָׁם בְּפָרוּשׁ הַפָּנֵי מֹשֶׁה], אֶלָּא הַכַּוָּנָה בְּקִבְיעַת עִתִּים לַתּוֹרָה הוּא שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לְיַחֵד עֵת קָבוּעַ בְּכָל יוֹם שֶׁלֹּא יַעֲבִירֶנּוּ בְּשׁוּם פַּעַם. וְאִם אֵרַע לוֹ אֹנֶס שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְהַשְׁלִים הַקְּבִיעוּת שֶׁלּוֹ בַּיּוֹם, יִהְיֶה עָלָיו כְּמוֹ חוֹב וְיַשְׁלִימֶנּוּ בַּלַּיְלָה וְכָדָאְמְרִינַן [עֲרוּבִין ס״ה (ע״א)] רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב יָזִיף בִּימָמָא וּפָרַע בְּלֵילְיָא. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁלְּעוֹלָם קֹדֶם שֶׁיֵּצֵא מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ שַׁחֲרִית אֲפִלּוּ אִם אֵרַע לוֹ אֹנֶס שֶׁלֹּא יוּכַל לִלְמֹד בְּקִבְיעוּת יִלְמַד עַל כָּל פָּנִים פָּסוּק אֶחָד אוֹ הֲלָכָה אַחַת: **(ה) לְהַרְוִיחַ הַרְבֵּה.** וְאִישׁ כָּזֶה הוּא מִבַּעֲלֵי אֲמָנָה שֶׁמַּאֲמִין וּבוֹטֵחַ בַּה׳ שֶׁלֹּא יֶחְסַר לוֹ מְזוֹנוֹתָיו עַל יְדֵי זֶה, וְכִדְאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי [סוֹטָה פֶּרֶק ט׳ (ה״ג)] מַאי אַנְשֵׁי אֱמָנָה כַּהֲדָא דַּהֲווּ צָוְחִין לֵיהּ בִּפְרַגְמַטְיָא, [פֵּרוּשׁ שֶׁהָיוּ צוֹעֲקִים הַקּוֹנִים שֶׁיָּבֹא עִם סְחוֹרָתוֹ לִמְכֹּר], וְהָוֵי אָמַר לֵית אֲנָא מַבְטֵל עָנְתִי מַה דְּחָמֵי לְמֵיתֵי מֵיתֵי, וְזֶה לְשׁוֹן הַקָּרְבָּן עֵדָה שָׁם, הָוֵי אָמַר אֵין אֲנִי מְבַטֵּל הַשָּׂעָה שֶׁקְּבָעְתִּי לְלִמּוּד הַתּוֹרָה בִּשְׁבִיל הַרְוָחַת מָמוֹן, אִם רָאוּי שֶׁיָּבוֹא לִי רֶוַח יָבֹא הוּא מֵעַצְמוֹ מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אַף לְאַחַר שֶׁאָמַר קְבִיעוּת לִמּוּדִי: **(ו) יֵלֵךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ.** שֶׁלּוֹמְדִים שָׁם, וַאֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ מֵבִין מַה שֶּׁלּוֹמְדִים מִכָּל מָקוֹם הֲעָבָרָה בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ מִצְוָה הִיא, וְכָל שֶׁכֵּן אִם יוּכַל לְהָבִין מַה שֶּׁלּוֹמְדִים בַּהֲלָכָה אוֹ בַּאֲגָדָה יִקְבַּע עַצְמוֹ לִשְׁמֹעַ וְיַעֲלֶה לוֹ בְּמִקְרֶה לִמּוּד, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז״ל [דְּבָרִים רַבָּה פָּרָשַׁת כִּי תָבוֹא (פרשה ז)] אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר רַב נַחְמָן כָּל מִי שֶׁבָּא לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְשׁוֹמֵעַ דִּבְרֵי תּוֹרָה זוֹכֶה לִישֵׁב בֵּין הַחֲכָמִים לָעָתִיד לָבֹא, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי טו לא) ׳אֹזֶן שֹׁמַעַת תּוֹכַחַת חַיִּים בְּקֶרֶב חֲכָמִים תָּלִין׳: **(ז) אוֹ יִקְבַּע לוֹ מָקוֹם.** הוּא עִנְיָן בְּפָנֵי עַצְמוֹ וְאָרִיס הַסָּעִיף קַאֵי, דְּצָרִיךְ אָדָם לִקְבֹּעַ תּוֹרָתוֹ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְשָׁם יִהְיֶה לוֹ מָקוֹם קָבוּעַ לְתוֹרָה, וְצָרִיךְ לוֹמַר וְיִקְבַּע לוֹ מָקוֹם: **(ח) וְיִלְמַד.** לְפִי רְהִיטַת לְשׁוֹן הָרַמְ״א הוּא מִגְּמָגֵם, דְּהָלֹא מֵירֵי בִּתְחִלָּה בְּאָדָם שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל לִלְמֹד רַק מְעַט אֲפִלּוּ הָכִי יִקְבַּע לוֹ מָקוֹם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ לִלְמֹד בְּמַה שֶּׁיּוֹדֵעַ, וְכֵן מְבֹאָר בְּתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (רבינו יונה ברכות ד. ד״ה כל) שֶׁמִּמֶּנּוּ נוֹבְעַ הַגָּהוֹת זוֹ שֶׁכָּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִלְמֹד אֶלָּא מְעַט יֵשׁ לוֹ לִקְבֹּעַ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם לִלְמֹד בְּמַה שֶּׁיּוֹדֵעַ וְכוּ׳, וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל לִלְמֹד יֵשׁ לוֹ לִלְכֹּת לִבְתֵּי מִדְרָשׁוֹת שֶׁלּוֹמְדִין וְשָׁכַר הֲלִיכָה בְּיָדוֹ: **(ט) מְעַט בְּמַה שֶּׁיּוֹדֵעַ.** וּכְשֶׁלּוֹמֵד רַק מְעַט נָכוֹן שֶׁעִקַּר לִמּוּדוֹ יִהְיֶה בַּהֲלָכוֹת שֶׁיֵּדַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג לְמַעֲשֶׂה וְכַנַּ״ל, וְאָמְרוּ חַז״ל (ברכות ח.) עַל הַפָּסוּק (תהלים פז ב) ׳אוֹהֵב ה׳ שַׁעֲרֵי צִיּוֹן מִכֹּל מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב׳ אוֹהֵב ה׳ שְׁעָרִים הַמְצַיְּנִים בַּהֲלָכָה יוֹתֵר מִכָּל בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וְכוּ׳, וְגַם אָמְרוּ כָּל הַשּׁוֹנֶה הֲלָכוֹת בְּכָל יוֹם מֻבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הַבָּא (נדה עג.). וְאִם אֵינוֹ מֵבִין בַּהֲלָכוֹת יִלְמַד כָּל מַה שֶּׁיּוֹדֵעַ, וְכָעֵת בִּזְמַנֵּנוּ יֵשׁ כַּמָּה סְפָרִים מִמַּאמְרֵי חַז״ל מְעֻתָּקִים עַל לְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז וְיוּכַל כָּל אָדָם לִקְרוֹת וְלִלְמֹד בָּהֶם: **(י) וְיַחְשֹׁב בְּעִנְיָנָיו.** פֵּרוּשׁ, שֶׁיִּרְאֶה (ג) וְיִבְדֹּק בְּשִׂכְתּוֹ קְצָת פָּנוּי

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (פ) וּכְבָר הֶאֱרִיךְ בָּזֶה הַגְּרַ״א בְּסִפְרוֹ שְׁנוֹת אֲלִיָּהוּ פֶּרֶק א׳ דְּפֵאָה (מ״א), עַיֵּן שָׁם: **(ג)** מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וּפְרִי מְגַדִּים:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

יִרְאַת שָׁמַיִם (הרבינו יונה פרק קמא דברכות (ד. ד"ה כל)): ב [ב]קֹדֶם שֶׁיֵּלֵךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ * יוֹכֵל לֶאֱכֹל פַּת (ג) שַׁחֲרִית ב טור מִגְּמָרָא דְּסָכָּה (ט"ו) [כ"ו] (ע"א).
אִם הוּא רָגִיל בּוֹ, (יא) וְטוֹב שֶׁיַּרְגִּיל בּוֹ:

קנו סֵדֶר מַשָּׂא וּמַתָּן. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [א]אַחַר כָּךְ (א) יֵלֵךְ (ה) [א] לַעֲסָקָיו, דְּכָל תּוֹרָה שֶׁאֵין עִמָּהּ מְלָאכָה * סוֹפָהּ בְּטֵלָה וְגוֹרֶרֶת עָוֹן, כִּי הָעֲנִי יַעֲבִירֶנּוּ עַל דַּעַת קוֹנוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם לֹא [ב]יַעֲשֶׂה מְלַאכְתּוֹ (ב) עִקָּר אֶלָּא (ג) [ב] עֲרַאי, וְתוֹרָתוֹ קֶבַע, וְזֶה וָזֶה יִתְקַיֵּם (ג) בְּיָדוֹ. [ג]וְיִשָּׂא וְיִתֵּן (ד) בֶּאֱמוּנָה. וְיִזָּהֵר מִלְּהַזְכִּיר שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה, שֶׁבְּכָל מָקוֹם [ד]שֶׁהַזְּכָרַת הַשֵּׁם

א טור מִמִּשְׁנָה ב' בְּפֶרֶק ב' דְּאָבוֹת.
ב בְּרכות לה (ע"ב).
ג שַׁבָּת לא (ע"א).
ד נְדָרִים ז (ע"ב).

בְּאֵר הֵיטֵב

גְּדוֹלִים שֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה אוֹ קְטַנִּים וּבִלְבַד שֶׁיִּהְא עֲשָׂרָה גְּדוֹלִים שֶׁיִּעָנוּ אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּה. עוֹלַת תָּמִיד (סק"א): ב (ג) שַׁחֲרִית. כְּתִיב הַבֹּ"ח (ס"ב) בְּשֵׁם מְרָדְכַי (האורוך), פֵּת שַׁחֲרִית אֵינָהּ אֶלָּא בְּתִבְואָה הָרְחוֹקָה מִן הַיְשׁוּב וְלֹא שָׁמְעָה קוֹל תַּרְנְגוֹל וְלֹא קוֹל מוֹשְׁכִים בָּאֲוִיוֹת, וְהָרְגִילִים בָּהּ צְרִיכִים לְאָכְלָהּ תְּדִיר בְּכָל יוֹם, וְעַל כֵּן נִמְנְעִים הַחֲכָמִים מִמֶּנָּה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְטַ"ז (סק"א) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) כָּתְבוּ דְּמִי שְׁמַקֵּים הַדְּבָרִים כְּפִשְׁטָן שַׁפִּיר דָּמֵי. וְעַיֵּן בְּתִשׁוּבַת חֹכֶם צְבִי סִימָן ט"ו:

א (ה) לַעֲסָקָיו. כְּלֹל הַדָּבָר שֶׁיֵּלֵךְ אָדָם בְּדֶרֶךְ הַמְצוּעִי, לֹא יְקַמֵּץ יוֹתֵר מִדַּאי וְלֹא יְפַזֵּר יוֹתֵר מִדַּאי, רַק הַגֶּאֱוָה וְהַכַּעַס יִתְרַחֵק מִמֶּנָּה עַד קָצֶה הָאַחֲרוֹן. הָרַמְב"ם בְּהִלְכוֹת דֵּעוֹת (פ"א הל' ג-ה ופ"ב ה"ג): (ג) עֲרַאי. פֵּרוּשׁ שֶׁיַּעֲשֶׂה רַק כְּדֵי פַּרְנָסָתוֹ וְהֶעְקֵר לִלְמֹד תּוֹרָה. וּמִצְוַת עֲשֵׂה לְהִדָּבֵק בַּחֲכָמִים וּבְתַלְמִידִים כְּדֵי לִלְמֹד מַעֲשֵׂיהֶם.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שֶׁאָמַר כָּל הַשּׁוֹנֶה כו' מְעוּט הֲלָכוֹת שְׁנַיִם, וְכֵן כָּתַב בְּסִפְרוֹ הַמְּנַהֵיג, וְהֵבִיא הָרַשְׁבַּ"ש בְּתִשׁוּבָה סִימָן נ"ב וְהִסְכִּים עִמּוֹ, עַיֵּן שָׁם:

א [א] לַעֲסָקָיו. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק"א) בְּשֵׁם מַהֲרִ"י צֶמַח, הָרַב זַצַ"ל צַדִּיק לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא כְּשֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּדַרְכּוֹ וְנוֹתְנִים לוֹ שָׁלוֹם, הָיָה מִסְתַּכֵּל שֶׁאִם הָיָה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְנָקִי הָיָה מֵשִׁיב עֲלֵיכֶם שָׁלוֹם וְאִם הָיָה מָקוֹם מָטֹנֵף הָיָה מֵשִׁיב בְּרָכָה טוֹבָה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: [ב] עֲרַאי. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב (סק"ב). וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) בְּמַה שֶׁכָּתַב בְּמִי שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ עוֹבֵר בְּלָאו וְנִרְשָׁם פָּרָק קַמָּא דְּנְדָרִים, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב בְּמִי שֶׁהָיָה (בְּבָבָא) [רֹאשׁ] אֶפְרַיִם עַל טְרִפּוֹת בְּהַקְדָּמָה לְחֶלֶק ב' (ג ג) שֶׁמְּקוֹר הַדְּבָרִים מִמַּהֲחוּמָא פָּרָשַׁת בְּמִדְבַּר (פרשה כב), וְשׁוּב נִדְפַּס סֵפֶר נוֹדָע בִּיהוּדָה תִּנְיָנָא (או"ח סי' כ) וְכָתַב גַּם כֵּן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי, עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן (ט"ו) [י"ח]. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם הַיָּם שֶׁל שְׁלֹמה (ב"ק פ"ד סי' יא) שֶׁלֹּא יֹאמַר בַּתַּלְמוּד בֵּיצִים אֶלָּא בֵּיעִים,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ אִם יֵשׁ צַד עֲבֵרָה בְּמַשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלּוֹ גֶּזֶל וְאוֹנָאָה וְרִבִּית וְכַדּוֹמֶה וְיִפְרֹשׁ מִמֶּנָּה: ב (יא) וְטוֹב שֶׁיַּרְגִּיל בּוֹ. כְּדְאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא (ב"ק צב: וב"מ קז:) שְׁמוֹנִים וּשְׁלֹשָׁה מִינֵי חֲלָאִים תְּלוּיִים בְּמָרָה, וְכֻלָּם פַּת בְּמֶלַח וְקֵיתוֹן (ג) שֶׁל מַיִם שַׁחֲרִית מְבַטְּלָן. וּמִצְוָה לְהַנְהִיג עַצְמוֹ בְּמִדָּה טוֹבָה וְהַנְהָגָה טוֹבָה לִשְׁמֹר בְּרִיאוּתוֹ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בָּרִיא וְחָזָק לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא יִתְעַלֶּה [טור]:

א (א) יֵלֵךְ לַעֲסָקָיו. וְהַנְהָגַת (ה) הָאָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת הַכֹּל בְּדֶרֶךְ הַמְצוּעִי, לֹא יְקַמֵּץ יוֹתֵר מִדַּאי וְלֹא יְפַזֵּר יוֹתֵר מִדַּאי וְכֵן בְּכָל הַמִּדּוֹת. רַק הַגֶּאֱוָה וְהַכַּעַס יִתְרַחֵק מֵהֶם עַד קָצֶה הָאַחֲרוֹן וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַתַּנָּא (אבות פ"ד מ"ד) מְאֹד מְאֹד הֱוֵי שְׁפַל רוּחַ וְכֵן בַּכַּעַס הִזְהִירוּ חַז"ל הַרְבֵּה עָלָיו: (ב) עִקָּר. אֶלָּא יַעֲשֶׂה (ג) רַק כְּדֵי פַּרְנָסָתוֹ, אַף בָּזֶה גּוֹפָא צָרִיךְ לְהִזָּהֵר מִפִּתּוּי הַיֵּצֶר שֶׁמְּפַתֶּהוּ שֶׁכָּל הַיּוֹם צָרִיךְ הִשְׁתַּדְּלוּת עַל הָרְוָחָה זוֹ. וְהָעִקָּר שֶׁיִּתְבּוֹנֵן בְּעַצְמוֹ (ג) מַה הוּא הֶכְרֵחַ הָאֱמִתִּי שֶׁאִי אֶפְשָׁר בִּלְעָדָיו, וְאָז יוּכַל לְהִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ שֶׁיִּהְא מְלַאכְתּוֹ עֲרַאי וְתוֹרָתוֹ עִקָּר: (ג) בְּיָדוֹ. כִּי אֵין מַעֲצוֹר לַה' לְהוֹשִׁיעַ בְּרֹב אוֹ בִּמְעָט' (שמואל א יד ו) וְיִשְׁלַח לוֹ בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו: (ד) בֶּאֱמוּנָה. הַיְנוּ שֶׁלֹּא יִמְצָא בְּעִסְקוֹ שׁוּם גֶּזֶל וְתַרְמִית, וְגַם עַל זֶה שׁוֹאֲלִין לוֹ לָאָדָם בְּשָׁעַת הַדִּין כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (שבת לא.). וְהִנֵּה יֵשׁ כַּמָּה מִצְוֹת תְּדִירִיוֹת [עַשְׂיָן וְלָאוִין] שֶׁמֻּטָּלוֹת עַל הָאָדָם לַעֲשׂוֹת וּלְהַזְהִיר בָּהֶן בְּכָל עֵת וְאֵינָן מוּכָאוֹת בְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וְכַמָּה מֵהֶן הָעָתִיקָן הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) מִדִּבְרֵי הָרַמְב"ם וּשְׁאָרֵי הָרִאשׁוֹנִים, וְכֵן כַּמָּה הַנְהָגוֹת טוֹבוֹת הַמְּזֻכָּרִים בְּדִבְרֵי חַז"ל, לָכֵן לֹא אָחְדַּל גַּם כֵּן מִלְּהַעְתִּיק מִקְצָת מֵהַדְּבָרִים פֹּה. כָּתַב הָרַמְב"ם (פֶּרֶק ו' מֵהִלְכוֹת דֵּעוֹת הֲלָכָה ב') מִצְוֹת עֲשֵׂה לְהִדָּבֵק בַּחֲכָמִים וְתַלְמִידֵיהֶם כְּדֵי לִלְמֹד מִמַּעֲשֵׂיהֶם, כְּעִנְיַן שֶׁנֶּאֱמַר (דברים י כ) 'וּבוֹ תִדְבָּק', וְכִי אֶפְשָׁר לוֹ לָאָדָם לְהִתְדַּבֵּק בַּשְּׁכִינָה, אֶלָּא כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמִים (כתובות קיא:) בְּפֵרוּשׁ מִצְוָה זוֹ הִדַּבֵּק בַּחֲכָמִים וְתַלְמִידֵיהֶם, לְפִיכָךְ צָרִיךְ אָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּשָּׂא בַּת תַּלְמִיד חָכָם וְיִשֵּׂא בְּתוֹ לְתַלְמִיד חָכָם וְלֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִם תַּלְמִיד חָכָם וְלַעֲשׂוֹת פְּרַקְמַטְיָא לְתַלְמִיד חָכָם וּלְהִתְחַבֵּר לָהֶן בְּכָל מִינֵי חִבּוּר שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא כב) 'וּלְדָבְקָה בּוֹ', עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְאָמְרוּ חַז"ל כָּל הַנֶּהֱנֶה מִסְּעוּדָה שֶׁתַּלְמִיד חָכָם שָׂרוּי בְּתוֹכָהּ כְּאִלּוּ נֶהֱנֶה מִזִּיו הַשְּׁכִינָה [בְּרָכוֹת ס"ד (ע"א)]. עוֹד כָּתַב בְּפֶרֶק ו' הֲלָכָה ג' מִצְוָה עַל כָּל אָדָם לֶאֱהֹב אֶת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כְּגוּפוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט יח) 'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ' לְפִיכָךְ צָרִיךְ לְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ, [וּבְפָנַי שׁוֹנְאָיו אָסוּר שֶׁלֹּא יְבַאֵר לְסַפֵּר בְּגִנּוּתוֹ שָׁם בְּפֶרֶק ז' מֵהִלְכוֹת דֵּעוֹת (ה"ד)], וְלֶחָסוֹ עַל מָמוֹנוֹ כַּאֲשֶׁר הוּא חָס עַל מָמוֹן עַצְמוֹ וְרוֹצֶה בְּכִבּוּד עַצְמוֹ, לְפִיכָךְ הַמִּתְכַּבֵּד בְּקִלּוֹן חֲבֵרוֹ אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְדָוְקָא רֵעֲךָ בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת אֲבָל אָדָם רָשָׁע שֶׁרָאָה אוֹתוֹ שֶׁעָבַר עֲבֵרָה הַמְפֻרְסֶמֶת בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא קִבֵּל תּוֹכָחָה מִצְוָה לִשְׂנֹאתוֹ [עַרְבֵי פְּסָחִים קי"ג (ע"ב)]. אַהֲבַת הַגֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר [בִּזְמַן הַבַּיִת], שְׁנֵי מִצְוֹת עָשָׂה הֵן שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ גַּם מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ 'וַאֲהַבְתֶּם אֶת הַגֵּר' (דברים י יט). הַשּׁוֹנֵא אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּלִבּוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט יז) 'לֹא תִשְׂנָא אֶת אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ', וְהַמַּכֶּה אֶת חֲבֵרוֹ וְהַמְחָרְפוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלָאו אֶלָּא הוּא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (ג) אִם אֵין לוֹ שְׁאָר מַשְׁקִין [כֵּן מוּכָח מַרַשׁ"י (ב"מ קו: ד"ה וקיתון)]:
א (ה) רַמְב"ם בְּהִלְכוֹת דֵּעוֹת (פ"א הל' ג-ה ופ"ב ה"ג) וּבְאָבוֹת (פ"ב מ"א): (ג) כָּל אֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ: (ד) וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִרְמֶה אוֹתוֹ הַיֵּצֶר, יִתְבּוֹנֵן אֵלּוּ הוּא הָיָה מִתְחַיֵּב לְזוֹן אֶת חֲבֵרוֹ וּלְהַלְבִּישׁוֹ לְפִי עֶרְכּוֹ מָה הָיָה אוֹמֵר אוֹ אֵיזֶה דָּבָר הוּא הַכָּרָחִי:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah